ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ-ФІЛОЛОГІВ: ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Кіріленко О. Г.

кандидат педагогічних наук, професор,
Харківський національний аерокосмічний університет
ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»,
м. Харків, Україна

Рижкова В. В.

кандидат філологічних наук, професор,
Харківський національний аерокосмічний університет
ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»,
м. Харків, Україна

Визначено, що вміння працювати з ІКТ є умовою освітньої та професійної діяльності магістрів-філологів за спеціалізацією «Прикладна лінгвістика». Виявлено, що основними проблемами використання ІКТ у освітньому процесі, є: невідповідність викладачів і студентів до використання ІКТ; відсутність міждисциплінарного підходу при формуванні змісту навчальних дисциплін.

Ключові слова інформаційно-комунікаційні технології, магістри-філологи, прикладна лінгвістика.

The ability to work with information computer technologies (ICT) has been determined to become a prerequisite for educational and professional activities of masters of Philology in the field of Applied Linguistics. The main problems the introduction of ICT in the educational process are revealed to be as follows: unpreparedness of teachers and students to use ICT lack of an interdisciplinary approach in the formation of the content of academic subjects.

Key words: information and communication technology, master's degree in philology, Applied linguistics.

Уміння працювати з інформаційними комп'ютерними технологіями стають необхідною умовою освітньої та професійної діяльності майбутніх фахівців, у тому числі магістрів філологів за спеціалізацією «Прикладна лінгвістика» (далі магістрів). Нині характер роботи та

вимоги до компетентності магістра стрімко змінюються. Постійно зростає попит ринку праці на цифрові технології і компетентності в їх розвитку, впровадженні, використанні. Перелічені тенденції потребують активізації змінень в системі професійної підготовки магістрів і актуалізують потребу в її відновленні. Одним зі шляхів вирішення цих проблем є впровадження ІКТ в освітній процес, які одночасно є як засобом навчання магістрів, так і засобом реалізації професійної діяльності фахівця в галузі прикладної лінгвістики.

Метою дослідження є висвітлення дидактичних можливостей ІКТ як засобу підвищення якості підготовки магістрів зі спеціалізації «Прикладна лінгвістика».

Аналіз теоретичних досліджень і практичних розвідок з питань використання ІКТ у процесі підготовки магістрів показав, що найбільша кількість досліджень пов'язана з навчанням та викладанням мови у межах відповідної навчальної дисципліни. Численні дослідження з проблем використання освітніх ресурсів Інтернет (соціальні мережі, віртуальні освітні платформи, блоги, відео блог, канал YouTube, подкасти, сервіси обміну миттєвими повідомленнями, віртуальні професійні спільноти, університетські освітні платформи, дистанційні курси МООС та ін.) показали значний позитивний вплив мережних освітніх ресурсів на ефективність навчання і викладання у вищих навчальних закладах. Так, інтеграція соціальних мереж у вищу освіту надала можливості організувати ефективне спілкування, співпрацю між студентами і викладачами, а також серед студентів, знизити рівень формалізації при збереженні дистанції і шанобливого ставлення серед учасників процесу комунікації [1], підвищити успішність, залученість в освітній процес [2] позитивно вплинути на розвиток навичок письма [3], говоріння, аудіювання, читання [4], а також поліпшити як загальні мовні навички в цілому, так словниковий запас і комунікативні навички, зокрема [5].

Значний освітній потенціал для професійної підготовки студентів-філологів має блог і відео блог, оскільки є важливим сучасним інструментом для підтримки нових способів навчання мови, містить електронні ресурси, корисні для професійного зростання магістрів і позитивно впливає на їх освітню діяльність, даючи доступ до автентичних матеріалів для тих, хто вивчає мову [6]. Досліджуючи досвід і очікування студентів від використання підкастів при вивченні англійської

мови, дослідники дійшли висновку, що підкасти покращують говоріння, дозволяють використовувати автентичні матеріали, прослуховувати різні голоси, коригувати свою вимову [7], інтеграція відео підвищує ефективність вивчення студентами лексики [8].

Мережа LinkedIn не тільки пов'язує студентів, випускників, університети, інші навчальні заклади і роботодавців, розміщуючи резюме з верифікацією справжнього статусу освіти студентів і випускників, а й налагоджує соціальні відносини між ними через свою цифрову інфраструктуру [9]; дозволяє відстежувати нові тенденції у професійній діяльності [10]; надає освітніх послуг для професійного навчання [11].

Зараз у філологічний освітній процес впроваджують технології віртуальної (VR) і доповненої реальності (AR). Використання візуалізованого контенту для дослідницької роботи студентів стимулює їх до самовираження, мотивує до саморозвитку [12]. Систематичний аналіз досліджень впровадження технологій віртуальної реальності в освітній процес, проведений S. Kavanagh, дозволив виділити такі проблеми: значні накладні витрати з точки зору як часу освоєння, так і витрати на програмне і апаратне забезпечення; необхідність попереднього навчання як студентів, так і педагогів, необхідність спеціалізованого обладнання для взаємодії з додатком, недостатня зручність використання програмного забезпечення, недостатньо реалістичний віртуальний контекст, неефективний зворотний зв'язок [13].

Велику роль у професійному розвитку студентів та викладачів відіграють професійні спільноти, основна мета яких обмін знаннями у філологічному співтоваристві і просуванні культури у філологічній освіті та дослідженнях [14]. Усі професійні спільноти мають свої інформаційні ресурси в мережі Інтернет і є авторитетними джерелами інформації і розвитку професійної компетентності.

Особливу занепокоєність широкої громадськості викликає неетичне ставлення (шахрайство, копіювання, плагіат) викладачів і студентів до ІКТ.

R. Ghiațau і L. Măță [15] на основі аналізу досліджень щодо неетичного ставлення академічної спільноти до використання ІКТ виділили ряд чинників, які впливають на це: внутрішні (стать, вік, релігія, система цінностей, рівень інтелекту та ін.) і зовнішні фактори (організаційна культура, законодавчі акти в сфері ІКТ, комп'ютерна етика, досвід роботи на комп'ютері, предметна область, культура користувачів та ін.).

Напрямок, пов'язаний з практичним використанням прикладної лінгвістики, у першу чергу дослідники пов'язують з технічним перекладом, комп'ютерною та корпусною лінгвістикою. Нині в практику підготовки магістрів філологів у провідних університетах світу активно впроваджують засоби автоматизованого перекладу (Computer Assisted Translation tools), які дозволяють: перекладати документацію, здійснювати локалізацію ПЗ, створювати термінологічні словники, перевіряти якість перекладу, підтримувати роботу розподілених команд. У роботі Fernández-Parra M. показано можливості використання пакета SDL Trados Studio як додатковий інструмент вивчення мови в університетах [16]. Автор підкреслює, що недостатнє використання CAT інструментом для вивчення мови в університетах пов'язане з незнанням дидактичних можливостей систем викладачами і відсутність підготовлених до роботи з системами викладачів і студентів.

Сучасні комп'ютерні технології багаторазово спрощують і прискорюють процедури лінгвістичної обробки великих масивів текстів. Нині у межах корпусної лінгвістики розробляються лінгвістичні корпуси текстів із застосуванням комп'ютерних технологій, які дозволяють проводити аналіз реальних вживання слів в природному мовному середовищі; використовувати велику, репрезентативну вибірку текстів і спеціальні програми-конкорданси для їх аналізу в автоматичному та інтерактивному режимах роботи; спиратися на методи статистичного і якісного аналізу; орієнтуватися на реальні результати. У дослідженні [17] показана ефективність використання корпусних лінгвістичних інструментів (КЛІ) для вивчення мов. А. Ebrahimi, і Е. Faghieh довели, що успішна інтеграція КЛІ в освітній програмі можлива за наявності: технологічної інфраструктури в університеті; підготовлених викладачів до використання КЛІ; методик і програм навчання студентів, що включають використання КЛІ; адекватних і ефективних навчальних матеріалів (текстові матеріали для читання, відеозапису з екрану, практичні заняття та ін.) [18].

Аналіз досліджень з питань використання ІКТ в освітньому процесі показав, що їх використання в процесі підготовки магістрів зі спеціалізації прикладна лінгвістика дозволяє: підвищити навчальну мотивацію завдяки організації освітнього процесу відповідно до потреб сучасного покоління магістрів digital natives і наблизити освітній процес до їх майбутньої професійної діяльності; персоналізувати процес

навчання; ефективно організувати навчальний процес; використовувати велику різноманітність навчального матеріалу (текст, відео, аудіо) в автентичному середовищі різних культур; організувати взаємодію учасників освітнього процесу з використанням цільової мови; організувати колективну роботу магістрів. Разом з тим до основних факторів, який стримують впровадження ІКТ в освітній процес, можна віднести такі: невідповідність викладачів і студентів до використання ІКТ; високу вартість ліцензій спеціалізованих інструментів; відсутність міждисциплінарного підходу при формуванні змісту навчальних дисциплін.

Список використаних джерел:

1. Dabbagh N., Kitsantas A. Personal learning environments, social media, and self-regulated learning: A natural formula for connecting formal and informal learning. *The Internet and Higher Education*. 2011. T. 15. № 1. doi: 10.1016/j.iheduc.2011.06.002.
2. Chugh R., Ruhi U. Social media in higher education: A literature review of Facebook. *Educ Inf Technol*. 2018. № 23. pp. 605–616. doi: 10.1007/s10639-017-9621-2.
3. Klimova B.; Pikhart M. Cognitive and applied linguistics aspects of using social media: the impact of the use of Facebook on developing writing skills in learning English as a foreign language. *European Journal of Investigation in Health. Psychology and Education*. 2020, T. 10. № 1. PP. 110-118. doi: 10.3390/ejihpe10010010.
4. Watkins J., Wilkins M. Using YouTube in the EFL classroom. *Language Education in Asia*. 2011. T. 2. № 1. PP 113-119.
5. Gonulal T. The Use of Instagram as a Mobile-Assisted Language Learning Tool. *Contemporary Educational Technology*. T. 10 № 3. PP. 309-323. doi: 10.30935/cet.590108.
6. Kucheruk A., Karaman S., Karaman O., Vinnikova N. Using ict tools for forming professional competences of future teachers of the ukrainian language and literature. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. T. 71. № 3. PP. 196-214. doi: 10.33407/itlt.v71i3.2814.
7. Mbah E., Mbah B., Iloene M. Podcasts for learning English pronunciation in Igboland: Students' experiences and expectations. *The Eurocall Review*. 2014. № 22. PP. 57–68. doi: 10.4995/eurocall.2014.3635.
8. Emily E., et al. Improving instruction of future teachers: A multimedia approach that supports implementation of evidence-based vocabulary practices. *Teaching and Teacher Education*. 2014. № 44. pp. 35-43. doi: 10.1016/j.tate.2014.07.012.

9. Komljenovic J. LinkedIn, platforming labour, and the new employability mandate for universities. *Globalisation, Societies and Education*. 2019. T. 17 № 1, PP. 28-43. doi: 10.1080/14767724.2018.1500275.
10. López-Carril S., Villamón M., González-Serrano M. Linked(In)g Sport Management Education with the Sport Industry: A Preliminary Study. *Sustainability*. 2021. T. 13. № 4. C 2275. doi: 10.3390/su13042275.
11. Badoer E., Hollings Y., Chester A. Professional Networking for Undergraduate Students: a scaffolded approach. *Journal of Further and Higher Education*. 2020. № 45. PP 197–210. doi: 10.1080/0309877X.2020.1744543.
12. Azevich A. Virtual reality: educational and methodological aspects. doi: 10.22363/2312-8631-2019-16-4-338-350.
13. Kavanagh S., Luxton-Reilly A., Wuensche B., Plimmer B. A systematic review of Virtual Reality in education. *Themes in Science and Technology Education*. 2017. T. 10 № 2. PP. 85-119. URL: <https://www.learntechlib.org/p/182115/>.
14. Kirschner P., Thijessen J. Competency Development and Employability. *Learning in Europe*. 2005. T. 10. № 2. PP. 70-75.
15. Ghițău R., Măță L. Factors Influencing Higher Education Teachers' Attitudes towards Unethical Use of Information Technology: A Review. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2019. T. 11. № 1. PP. 287-300. doi: 10.18662/rrem/111.
16. Fernández-Parra M. Integrating computer-assisted translation tools into language learning. *New perspectives on teaching and working with languages in the digital era*. 2016. T. 385. doi: 10.14705/rpnet.2016.tisid2014.450.
17. Hansol L., Warschauer M., Lee J. The Effects of Corpus Use on Second Language Vocabulary Learning: A Multilevel Meta-analysis, *Applied Linguistics*, 40 (5), 2019, pp. 721–753. doi: 10.1093/applin/amy012.
18. Ebrahimi A., Faghih E. Integrating corpus linguistics into online language teacher education programs. *ReCALL*. 2017. T. 29. № 1. PP. 120-135. doi:10.1017/S0958344016000070.